

Sámeskuvlla oahppoplána (1. ja 2. oassi)

Sámegeiela kursaplána



Sámeskuvlla oahppoplána, Lsam22

Skuvladoaimmahaga websiidus sáhttá viežžat
almmuheami nuvtá pdf hámis:

www.skolverket.se/publikationer

ISBN: 978-91-7559-584-9

Skolverket, Stockholm 2023

Sisdoallu

| | |
|-----------------------------------------------------|-----------|
| 1. Skuvlla árvvut ja doaibma..... | 4 |
| Vuoddoárvvut..... | 4 |
| Ipmárdus ja olmmošlašvuhta | 4 |
| Áššálašvuhta ja mánggabealatvuhta | 5 |
| Ovttáárvosaš oahppu..... | 5 |
| Vuoigatvuođat ja geaskkut..... | 6 |
| Skuvlla doaibma..... | 6 |
| Buorre biras ovdánit ja oahppat | 8 |
| Juohke skuvlla ovdáneapmi..... | 9 |
| 2. Váldo mihttomearit ja njuolggadusat | 10 |
| 2.1 Norpmat ja árvvut..... | 10 |
| 2.2 Máhtut | 11 |
| 2.3 Ohppiid ovddasvástádus ja váikkuhus | 13 |
| 2.4 Skuvla ja ruoktu..... | 14 |
| 2.5 Sirdin ja ovttasdoaibman..... | 15 |
| 2.6 Skuvla ja biras | 15 |
| 2.7 Árvoštallan..... | 16 |
| 2.8 Rektora ovddasvástádusat..... | 17 |
| Kursaplána..... | 19 |
| Sámegiella | 19 |

1. Skuvlla árvvut ja doaibma

Vuodđoárvvut

Demokratiija lea skuvladoaimma vuodđu. Skuvlaláhka (2010:800) nanne ahte oahpu ulbmil skuvladoaimmas lea ahte oahppit galget háhkat ja ovdánahttit máhtu ja árvvuid. Dat galgá ovddidit buot ohppiid ovdáneami ja oahppama ja eallenagi miela oahppat. Oahppu galgá gaskkustit ja ruohtastuhttit árvvusatnima sihke olmmošvuoigatvuođaide ja daid demokrátalaš árvvuide mat leat Ruota servodaga vuodđu. Juohke okta gii doaibmá skuvllas galgá maiddá ovddidit juohke olbmo iešárvvu árvvusatnima ja min oktasaš birra vuhtiiváldima.

Skuvla galgá ávdnet ja gaskkustit daid árvvuid: olbmoeallima integriteahta, indiviida friddjavuohta ja integriteahta, buot olbmuid ovtadássásaš árvvu, ovtadássásašvuođa gaskkan nissoniid ja dievduid ja solidariteahta olbmuid gaskkas. Risttalašvuođa árbevierru ja oarjemáilmmi humanisma etihka mielde dáhphuvvá dat indiviida bajásgeassimiin riektedovdui, gierdevašvuhtii ja ovddasvástádusa váldimii. Oahpahas skuvllas eai galgga leat oskkoldatlaš oasit. Sámeskuvla galgá gaskkustit sámi servodaga ja eamiálbmoga sámiid árvvuid, árbevieruid ja kulturárbbi ohppiide.

Skuvla galgá ávdnet ja gaskkustit daid árvvuid ja vuoigatvuođaid mat bohtet ovdan Ovttastahtton našuvnnaid konvenšuvnnaš mánáid vuoigatvuođaid (mánáidkonvenšuvdna) birra. Oahpu vuolggasadji galgá leat mii árvvoštallojuvvo leat buoremussan mánáid ja oahppit galget dovddiidit iežaset vuoigatvuođaide.

Skuvlla doaibma lea diktit juohke áidna oahppi gávdnat iežas sierranas iešvuođa ja dan bokte sáhttit searvat servodateallimii iežas buoremusa addima bokte friddjavuođas ovddasvástádusain.

Ipmárdus ja olmmošlašvuohta

Skuvla galgá ovddidit sihke ipmárdusa eará olbmuid ja empatiija gálgga. Rabasvuohta ja olbmuid sierranasvuođaid vuhtiiváldin galget báidnit oahpu. Ii oktage skuvllas galgga gillát vealaheami mii lea čadnon sohkaheallái, čearddalaš gullelašvuhtii, religiovdnii dahje eará oskkuipmárdussii, sohkaheallastideaddji identitehtii dahje sohkahealldovdaheapmái, seksuála sodjui, ahká dahje doaibmavádjitvuhtii, dahje eará rihkolaš meannudeamit. Buot dakkár tendenssaid galgá aktiivvalaččat vuostáibargat. Gierdameahttuvuohta, duolbman ja veahkaváldi, ovdamearkka dihte rasisma, seksisma ja gudnái gulli veahkaváldi ja duolbman, galgá eastaduvvot ja gieđahallojuvvo máhtuin ja aktiivvalaš doaibmabijuiguin.

Ruota servodaga internationaliseren ja eanet johtaleami riikkarájiid badjel bidjá eanet gáibádusaid olbmuid gálggaide eallit ja áddet daid árvvuid maid kultuvrralaš girjáivuohta miellidibuktá. Diđolašvuohta iežas ja osolašvuođa birra

oktasaš kulturárbbis addá oadjebas identitehta maid lea dehálaš ovdánahttit oktanaga go ovdánahtta gálgga ipmirdit ja siskánit earáid eavttuide ja árvvuide. Skuvla lea sosiálalaš ja kultuvrralaš deaivvadansadji mas lea vejolašvuolta ja ovddasvástádus nannet dán gálgga buohkain geat doibmet doppe.

Áššálašvuolta ja mánggabealatvuolta

Skuvla galgá leat rabas iešguđetlágan oainnuide ja movttiidahttit ahte dat oainnut ovdanbuktot. Skuvlagalgá deattuhit persovnnalaš oaiviliid mearkkašumi ja addit vejolašvuoda dakkáriidda. Oahpahas galgá leat áššálaš ja mánggabealat. Buot váhnemat galget seamma luohttámušain sáhttit sáddet mánáideaset skuvlii, ja sihkkarit diehtit ahte mánát eai váikkuhuvvo ovttagardánit atnit ovttá dahje nuppi oainnu ovdamunnin.

Buohkat geat doibmet skuvllas galget deattuhit daid vuodđoárvvuid mat leat skuvlalágas ja dán oahppoplánas ja čielgasit vuosttildit dan mii vuosttilda daid.

Ovttárvosaš oahppu

Oahpahas galgá heivehuvvot juohke oahppi eavttuide ja dárbbuide. Oahpahas galgá ovddidit ohppiid joatkevaš oahppama ja máhttoovdáneami oahppi duogáža, ovddeš vásáhusaid, giela ja máhtu vuodul.

Skuvlalahka mearrida ahte oahppu juohke skuvlahámis ja astoáiggeruovttus galgá leat ovttadássásaš, gos ihkinassii riikkas lágiduvvoš. Nátionála mihttomearit čilgejit ovttadássásašvuoda norpmaid. Ovttárvosaš oahppu ii mearkkaš ahte oahpahas galgá hábmejuvvot ovttá láhkái juohke sajis dahje ahte skuvlla resurssat galget juhkkjuvvot ovttá láhkái. Ohppiid iešguđetlágan eavttut ja dárbbut galget vuhtii váldjuvvot. Gávdnojit maiddá iešguđetlágan geainnut joksat mihttomeari. Skuvllas lea earenoamáš ovddasvástádus dain ohppiin, geain iešguđetlágan sivaid geažil leat váttisvuodát joksat oahpu mihttomeriide. Danne ii sáhte hábmet oahpahusa ovttá láhkái buohkaide.

Skuvla galgá aktiivvalaččat ja dihtomielalaččat ovddidit ovttalágan vuoigatvuodaid ja vejolašvuodaid ohppiide, beroškeahhtá sohka bealgullevašvuodas. Skuvllas lea maiddá ovddasvástádus fuomášahttit ja vuosttildit sohka bealminstariid mat ráddjejit ohppiid oahppama, válljema ja ovdáneami. Movt skuvla organisere oahpu, movt ohppiiguin deaivida ja makkár gáibádusat ja vuordámušat sidjiide leat váikkuha hábmet movt sii gehččet nissonvuoda ja almmáivuoda. Skuvla galgá danne organiseret oahpu nu ahte oahppit deaivvadit ja barget ovttas ja geahččalit ja ovdánahttet iežaset gálggaid ja beroštumiid ovttalágan vejolašvuodaiguin ja eavttuiguin beroškeahhtá sohka bealgullevašvuodas.

Vuoigatvuodát ja geaskkut

Skuvla galgá čilget ohppiide ja váhnemiidda mat mihttomeriid oahpus leat, mat gáibádusaid skuvllas leat ja vuoigatvuodaid ja geaskkuid mat ohppiin ja sin fuolaheaddjiin leat. Ahte juohke skuvla lea čielggas go lea jearaldat mihttomeriin, sisdoalus ja bargovugiin lea eaktun ohppiid ja fuolaheaddjiin riektái leat mielde mearrideamen ja váikkuheamen. Dat lea earenoamáš dehálaš vuodđun juohkehačča válljemiidda skuvllas.

Ii leat doarvá oahpahusas gaskkustit máhtu demokrátalaš vuodđoárvvuid birra. Oahpahus galgá čađahuvvot demokrátalaš bargovugiiguin ja ráhkkanahhtit ohppiid servvoštallat aktiivvalaččat servodateallimis. Dat galgá ovdánahttit sin gálggaid váldit persovnnalaš ovddasvástádusa. Go oahppit besset leat fárus plánet ja árvoštallat dan beaivválaš oahpahusa ja válljet kurssaid, fáttáid ja doaimmaid, de sii sáhttet ovdánahttit iežaset gálggaid váikkuhit ja ovddasvástádusa váldit.

Skuvlla doaibma

Skuvla doaibma lea ovddidit oahppama mas indiviida arvosmahttojuvvo háhkat ja ovdánahttit máhtu ja árvvuid. Skuvla galgá ovttasbargguin ruovttuiguin ovddidit ohppiid mánggabealat persovnnalaš ovdáneami aktiivvalaš, kreatiivvalaš, gelbbolaš ja ovddasvástádusdovdi indiviidan ja mielborgárin. Beroštupmi indiviidii, fuolalašvuohta ja árvasvuohta galget leat guovddázis skuvlla barggus. Oahppu ja bajásgeassin lea čiekŋalet áddejumis gažaldat sirdđihit ja ovdánahttit kulturárbbi – árvvuid, árbevieruid, giela, máhtu – ovtta buolvvas nubbái. Mánáid bajásgeassin ja ovdáneapmi lea bearrašiid ovddasvástádus ja skuvla galgá leat doarjjan bearrašiidda dan barggus. Bargu ferte danne dahkkojuvvo ovttasbargguin ruovttuin.

Skuvlla doaibma lea gaskkustit ja ruohtastuhttit vuodđoárvvuid ja ovddidit ohppiid oahppama ja dainna lágiin ráhkkanahhttit sin eallit ja doaibmat servodagas. Skuvla galgá gaskkustit daid eanet bistevaš máhtuid, mat leat oktasaš referánsarámma, maid buohkat servodagas dárbbasit.

Oahppit galget máhttit dádjadit ja doaibmat mánggabealat duohtavuodas mii rievdá johtilit ja mas lea stuorra diehtujuohkinjohtu ja lassánan digitaliseren. Oahppogálggat ja metodat háhkat ja atnit ođđa máhtu šaddet danne dehálaččat. Lea maddái dárbbalaš ahte oahppit ovdánahttet gálggaideaset kritihkalaččat guorahallat dieđuid, fáttáid ja dilálašvuodaid ja oaidnit iešguhtege molssaeavttuid váikkuhusaid.

Skuvla galgá aktiivvalaččat oččodit ovtadássásašvuoda. Skuvla galgá danne ávdnet ja gaskkustit ovttalágan vuoigatvuodaid, vejolašvuodaid ja geaskkuid nieiddaide ja bártniide, nissoniidda ja dievduide. Vuodđoárvvuid olis galgá skuvla maddái ovddidit ovttasdoaibmama gaskal ohppiid beroškeahhtá sohka bealgullevašvuodas. Oahpu bokte galget oahppit oazžut ipmárdusa movt iešguhtege govvideamet nissonvuoda ja almmáivuoda birra sáhttá váikkuhit

olbmuid vejolašvuodaide. Skuvla galgá dakko bokte veahkehit ahte oahppit ovdánahttit iežaset gálggaid kritihkalaččat sihke suokkardit sohkaalminstariid ja movt dat sáhttet gáržžidit olbmuid válljemiid eallimis ja eallineavttuid.

Skuvllas lea ovddasvástádus ahte oahppit máhcevaččat skuvlla vácedettiin besset digaštallat áššiid mat gusket seksualitehtii, miehtamii ja oktavuodaide. Oahppu galgá dainna lágiin ovddidit buot ohppiid dearvvašvuoda ja buorredili ja nannet sin eavttuid válljet dihtomielalaččat ja iešheanalaččat. Skuvla galgá váikkuhit ahte oahppit ovdánahttet ipmárdusa iežaset ja earáid vuoigatvuodaide ja gaskkustit miehtama mávssolašvuoda go guoská seksualitehtii ja gaskavuodaide. Oahpus galget fápmostruktuvrrat čadnon sohkaeallái ja gudnái gulli veahkaváldái ja duolbmamii guorahallot kritihkalaččat. Oahppái galgá addot vel vejolašvuolta nai ovdánahttit moaiti lahkonanvuogi oktavuodaide ja seksualitehta ovdanbuktímii iešguhtege median ja oktavuodaide, earret eará pornografijias.

Giella, oahppan ja identitehtaovdáneapmi leat lahkalaga čadnon oktii. Olu vejolašvuodaide bokte ságastallat, lohkat ja čállit galgá juohke oahppi beassat ovdánahttit iežas vejolašvuodaide kommuniseret ja dainna lágiin oažžut luohhtevašvuoda iežas gielalaš gálggaide.

Dahkki ja iski bargu ja stoahkan leat dehálaš oasis aktiivvalaš oahppamis. Earenoamážit vuosttaš skuvlajagiin lea stoahkamis stuorra mearkkašupmi ohppiid máhttoháhkamii. Skuvla galgá velá rahčat fállat ohppiide beaivválaš fysalaš lihkaideami olles skuvlabeaivvi rámma siskkoabealde.

Skuvla galgá movttiidahttit ohppiid kreatiivitehta, sáhkkiivuoda ja iešluohttámuša ja sin dáhtu geahččalit ja duohtandahkat jurdagiid ja čoavdit váttisvuodaide. Oahppit galget oažžut vejolašvuoda iniciatiiva ja ovddas- vástádusa váldit ja ovdánahttit gálggaideaset bargat sihke iešheanalaččat ja ovttas earáiguin. Skuvla galgá veahkehit ahte oahppi ovdánahtta ipmárdusa dasa movt digitaliseren váikkuha indiviiduodaide ja servodatovdáneapmái. Buot oahppit galget oažžut vejolašvuoda ovddidit iežaset gálggaid geavahit digitála teknihka. Sii galget maiddái oažžut vejolašvuoda ovdánahttit moaiti ja vásttolaš miellaguottuid digitála teknihkkii, vai oidnet vejolašvuodaide ja ipmirdit váraide ja sáhttet árvvoštallat dieđuid. Oahppu galgá dakko bokte addit ohppiide eavttuid ovdánahttit digitála gelbbolašvuoda ja miellaguottuid mat ovddidit fidnohtkkálašvuoda.

Okta dehálaš doaimma skuvlii lea addit obbalašgova ja čanastusa. Buot oahpahas lea dehálaš ásaht muhtun bajimuš perspektiivva. Historjjálaš perspektiivva bokte sáhttet oahppit ovdánahttit ipmárdusa dálá áiggis ja gearggusvuoda boahpte áigái ja ovdánahttit iežaset návccaid jurddašit dynámalaččat.

Birasperspektiivva bokte ožžot sii vejolašvuoda sihke ovddasvástádusa váldit birrasis masa sii njuolga sáhttet váikkuhit ieža ja oažžut persovnnalaš miellaguottuid bajimuš ja máilmmiviidosas birasgažaldagaide. Oahpahas galgá

čuvget movt servodaga funkšuvnnat ja min vuohki eallit ja bargat sáhttet heivehuvvot nu ahte ovdáneapmi šaddá doallelaš.

Riikkaidgaskasaš perspektiiva lea dehálaš sáhttin dihte oaidnit iežas duohtavuoda riikkaviidosas oktavuodas ja ásahan várás riikkaidgaskasaš solidaritehta ja eallin dihte servodagas mas lea čavga oktavuodas kultuvra- ja našuvdnarájiid badjel. Riikkaidgaskasaš perspektiiva mearkkaša maiddá ovdánahttit ipmárdusa riikka kultuvrralaš girjáivuhtii.

Ehtalaš perspektiiva lea dehálaš daid ollu gažaldagaide mat váldojuvvojit ovdan skuvllas. Perspektiiva galgá báidnit skuvlla doaimma vuodđudan ja ovddidan várás ohppiid gálggaid čájehit iežas oaiviliid ja meannudit vásttolaččat iežaset ja earáid vuostá.

Skuvlla doaimma ovddidit oahppama eaktuda aktiivvalaš digaštallama juohke skuvllas máhttodoahpaga birra, dan birra mii lea dehálaš máhttu odne ja boahte áiggis ja movt máhttoovdáneapmi dáhpáhuvvá. Iešguđetge oainnut máhttui ja oahppamii leat lunddolaš álgu dakkár digaštallamis. Máhttu ii leat ovttačilggolaš doaba. Máhttu boahtá ovdan iešguđetge hámis – nugo fáktá, ipmárdus, gálggat ja hárváneapmi – mat eaktudit ja doibmet ovttas guhtet guimmiineaset. Skuvlla barggus ferte láchit saji iešguđetlágan gelbbolašvuodáhámiide ja ásahit oahppama mas dat vuogit dássejuvvojit ja šaddet obbalašvuhtan.

Skuvla galgá ovddidit ohppiid harmonalaš ovdáneami. Dat galgá olahuvvot sisdoalu ja bargovugiid mánggabealálaš ja dássejuvvon čoahkkáibidjama bokte. Oktasaš vásáhusat ja sosiála ja kultuvrralaš máilbmii mii skuvla lea láchet saji ja eavttuid oahppamii ja ovdáneapmái mas iešguđetlágan gelbbolašvuodáhámit leat oasit obbalašvuodas. Lotnolas deaivvadeapmi gaskal daid pedagogalaš oainnuid ovdaskuvlaluohkás, skuvllas ja skuvlla astoáiggeortnegis sáhtta rigggudahttit ohppiid ovdáneami ja oahppama.

Skuvla galgá arvosmahttit juohke oahppi háhkat máhttu ja ovdánit doaimmaidisguin. Skuvlabarggus galgá sihke intellektuálalaš, praktihkalaš, miellalági ja ehtalaš beliide addot fuomášupmi. Dearvvašvuoda- ja eallinvuohkegažaldagaide galgá maiddá addot fuomášupmi.

Oahppit galget beassat vásihit iešguđetlágan vugiid ilbmadit máhttu. Sii galget beassat geahččalit ja ovdánahttit iešguđetlágan ilbmadanvugiid ja vásihit dovdduid ja miellalágiid. Drámá, rytmihkka, dánsun, musihka ja ráhkadeapmi govain, teavsttain ja hámiin galget leat oassin skuvlla doaimmas. Hármonalaš ovdáneapmi ja máhttu háhkan fátmasta vejolašvuodaid geahččalit, suokkardit ja háhkat ja hábmet iešguđetlágan máhtuid ja vásáhusaid. Návccat ieš ráhkadit gullá dasa maid oahppit galgetoahppat.

Buorre biras ovdánit ja oahppat

Skuvla galgá atnit árvvus oahppi persovvna ja su barggu. Skuvla galgá rahčat leat ealli sosiála oktiigullelašvuhta mii addá oadjebasvuoda ja dáhtu ja miela

oahppat. Skuvla doaibmá birrasis mas leat moanat máhttogáldu. Rahčamuš galgá leat ásahit daid buoremus eavttuid oahppi oahppamii, jurddašeamái ja máhttoovdáneapmái. Persovnnalaš oadjebasvuohta ja iešdovdu vuodđuduvvo ruovttus, muhto skuvllas lea maiddái dehálaš rolla. Oahppit galget beassat diehtit movt sii sáhttet oažžut veahki jus sii vásihit dorvvohisvuođa skuvllas dahje olggobealde skuvlla. Ovddasmoraš iešgudetge oahppi dearvvašvuhtii, buorredillái ja ovdáneapmái galgá báidnit doaimma. Juohke oahppis lea riekti beassat ovdánit, dovdat ovdáneami ilu ja beassat vásihit duhtavašvuođa maid ovdáneapmi ja váttisvuođaid ceavzin buvttiha.

Juohke skuvlla ovdáneapmi

Skuvlla doaimma ferte ovdánahttit nu ahte dat oktiivástida nationála mihttomeriiguin. Oaivámuččas lea ovddasvástádus ahte nu geavvá. Skuvlla beaivválaš pedagogalaš jodiheapmi ja oahpaheddjiid profešuneala ovddasvástádus leat eaktun skuvlla kvalitatiivvalaš ovdáneapmái. Dat gáibida ahte doaibma jeavddalaččat geahččaluvvo, bohtosat čuoovvoluvvojit ja árvoštallojuvvojit ja ahte ođđa metodat geahččaluvvojit ja ovdánahttojuvvojit. Dakkár bargu ferte dahkkot aktiivvalaš ovttasdoaimmain gaskal skuvlla bargiid ja oahppiid ja lagas oktavuodain maiddái ruovttuiguin ja birastahti servodagain.

2. Váldo mihttomearit ja njuolggadusat

Váldo mihttomeriin ja árvvuin leat dat árvvut ja máhtut maid buot oahppit berrejit leat ovdánahtán go luhpet sámeskuvllas. Mihttomearit mearridit guđe guvlui skuvla galgá bargat.

2.1 Norpmat ja árvvut

Skuvla galgá aktiivvalaččat ja didolaččat váikkuhit ja movttiidahttit ohppiid fátmastit servodaga oktasaš árvvuid ja diktit daid boahit ovdan praktihkalaš árgabeaivvi doaimmain iešguđetge oktavuodain.

Mihttomearit

Skuvlla mihttomearri lea ahte juohke oahppi

- máhtá hukset ja ovdanbuktit dihtomielalaš ehtalaš oainnuid vuodđuduvvon olmmošvuoigatvuođa ja demokrátalaš vuodđoárvvuid máhttui ja persovnnalaš vásáhusaide,
- árvvusatná eará olbmuid iešárvvu ja sin rumašlaš ja persovnnalaš integritehta,
- vuosttilda ahte olbmot gillájit veahkaválddi, duolbmama, vealaheami ja loavkašuhttit daguid ja lea fárus veahkeheamen eará olbmuid,
- máhtá siskánit ja áddet eará olbmuid dilálašvuođaid ja ovdánahtá dáhtu daguidisguin maiddá atnit sin buoremusa jurdagis ja
- atná árvvus ja ovddasmorraša sihke lagas birrasis ja birrasis viidát perspektiivvas.

Njuolggadusat

Buohkat geat barget skuvllas galget

- váikkuhit ahte oahppit ovdánahttet dovddu oktiigullelašvuhtii, solidaritehtii ja ovddasvástádusa váldimii olbmuide maiddá olggobealde lagamus joavkku,
- iežaset doaimmas váikkuhit ahte skuvla báidnojuvvo ovttadássásašvuođain ja solidaritehtain olbmuid gaskkas,
- iežaset doaimmas veahkehit ahte oahppit doibmet ovttas guhtet guimmiideasetguin beroškeahhtá sohkaalgušvuođas,
- aktiivvalaččat čájehit vuostehágu dasa ahte indiviidat dahje joavkkut gillájit vealaheami ja loavkašuhtti meannudeami,
- čájehit vuollegašvuođa juohke indiviidii ja dan beaivválaš barggus galgá demokrátalaš ja norbmadiđolaš lahkoneapmi leat vuodđun, ja
- barggus norpmaiguin ja árvvuiguin fuomášahttit sihke vejolašvuođaid ja váraid maid lassáneaddji digitaliseren mielddisbukta.

Oahpaheaddji galgá

- čilget ja ohppiiguin digaštallat ruota servodaga árvovuodu ja dan váikkuhusaid persovnnalaš daguide,
- rahpasit čilget ja digaštallat iešguđetlágan árvvuid, oainnuid ja váttisvuodaide,
- ohppiiguin digaštallat movt iešguđetlágan oainnut dan birra mii lea nissonvuohta ja almmáivuohta sáhtta váikkuhit olbmuid vejolašvuodaide ja movt sohkabealminstarat sáhttet gáržžidit du välljemiid eallimis ja eallineavttuid,
- plánet ja čadahit oahpahusa nu ahte oahppit deaivvadit ja barget ovttas beroškeahhtá sohkabealgullelašvuodas,
- fuomášuhttit ja ovttasráđiid eará skuvlabargiiguin álggahit dárbbalaš doaibmabijuid eastadit buotlágan vealaheami ja loavkašuhti daguid,
- ovttas ohppiiguin ráhkadit njuolggadusaid barggu ja ovttastallama várás iežas joavkkus, ja
- ovttasbargat ruovttuiguin bajásgeassit ohppiid ja čielggasin dahkat skuvlla norpmaid ja njuolggadusaid mat leat barggu ja ovttasbarggu vuodđun.

2.2 Máhtut

Skuvllas galgá leat ovddasvástádus ahte oahppit ožžot ja ovdánahttet dakkár máhtuid mat leat dárbbalaččat juohke indiviidii ja

servodatmiellahttui. Dat leat maiddáii vuodđun joatkevaš oahppamii.

Skuvla galgá veahkehit ohppiid ovdánit harmonalaččat. Suokkardeapmi ja sáhkkiivuohta ja miella oahppat galget leat vuodđun skuvlla doibmii. Skuvla galgá fállat ohppiide strukturerejuvvon oahpahusa maid oahpaheaddji láidesta, sihke olles luohkkái ja juohkehažži okto. Oahpaheaddjit galget rahčat oahpahasas dásset ja integreret máhtu iešguđetlágan hámis. Oahppit, geat dárbbasit doarjaga deavdit matematihka, ruotagiela, ruotagiela nubbingiela árvvoštallama eavttuid vuodđoskuvlla vuolledásis, berrejit oažžut doarjaga árrat ja heivehuvvon iežaset dárbbuide. Skuvlalága (2010:800) 3. kapihttalas leat mearrádusat dákádusa birra árra doarjjadoaibmabijuide ovdaskuvlaluohkás ja vuodđoskuvlla vuolledásis. Kapihtal sisttisdoallá maiddáii mearrádusaid doarjaga birra vai ohppiin lea vejolašvuohta deavdit daid máhtu árvvoštallama eavttuid ja árvosátneeavttuid mat unnimusat galget devdojuvvot buot fáttáin ja luohkkáin ja mearrádusaid ohppiid ovdáneami birra oahpahas mihttomeriid ektui muđui.

Mihttomearit

Skuvlla ovddasvástádus lea ahte juohke oahppi maŋŋil go lea čadahan sámeskuvlla

- máhtta hupmat ja čállit ruotagiela rikkis ja maŋggabeallasaš láhkái,

- máhtta ságastit, lohkat ja čállit sámegeiela ja lea doaibmi guovttegeielalaš,
- máhtta kommuniseret eanjalasgillii njálmmálaččat ja čálalaččat,
- máhtta atnit matematihka jurddašeami joatkevaš oahpuin ja árgabeaivvi eallimis,
- máhtta luonddudiedalaš, teknikkalaš, servodatlaš, humanisttalaš ja estehtalaš máhttosurggiid máhtuid atnit joatkevaš oahpus, servodateallimis ja árgabeaivvis,
- máhtta čoavdit váttisvuodaid ja duohtandahkat jurdagiid dahkamuššan kreatiivvalaš ja ovddasvástideaddji láhkái,
- máhtta atnit sihke digitála ja eará neavvuid ja mediaid máhttoohcamii, diehtogiedahallamii, váttisvuodaid čoavdimii, ráhkadeapmái, kommunikašuvdnii ja oahppamii,
- máhtta geavahit moaiti jurddašeami ja iešheanalaččat hábmet oaiviliid mat leat vuodđuduvvon máhttui ja ehtalaš árvoštallamii,
- máhtta oahppat, suokkardit ja bargat sihke iešheanalaččat ja ovttas earáiguin ja dovdat luohttámuša gálggaidasas,
- lea máhttu ja ipmárdus ruota, davviriikkalaš ja oarjemáilmmi kulturárbbi birra ja lea ožžon vuodđomáhtu davviriikkaid gielaide birra,
- lea ožžon máhtu eamiálbmoga sámiid kultuvrra, religiovnna ja historjjá birra,
- lea ožžon máhtu daid eará nationála minoritehtaid birra (juvddálaččaid, romániálbmoga, ruotasuopmelaččaid ja duortnosleahkilaččaid). Sin kultuvrra, giela, religiovnna ja historjjá birra,
- máhtta ovttasdoaibmat go deaivvada eará olbmuiiguin máhtu vuodul eallineavttuid, kultuvrra, giela, religiovnna ja historjjá, ovttalárganvuodaid ja erohusaid birra,
- lea ožžon máhtu servodaga lágaid ja norpmaid, olmmošvuoigatvuodaid ja demokrátalaš árvvuid birra skuvllas ja servodagas,
- lea ožžon máhtu seksualitehta, miehtama ja oktavuodaid suorggis ja gudnái čadnon veahkaválddi ja duolbmama birra,
- lea ožžon máhtu buori birrasa ja doallevaš ovdáneami eavttuid birra,
- lea ožžon máhtu ja ipmárdusa iežas eallindábiid mearkkašumi birra dearvvašvuhtii, birrasii ja servodahkii,
- lea máhttu atnit iešgudetlárgan ovdanbuktinvugiid, nugo giela, gova, musihka, dráma ja dánsuma ja oassálastit daidda ja lea oahpásmuvvan servodaga kulturfálaldahkii, ja
- máhtta bures ákkastit joatkevaš oahpu ja fidnosuorggi válljema.

Njuolggadusat

Buohkat geat barget skuvllas galget

- fuomášuhttit ja doarjut ohppiid geat dárbbášit liige heivehemiid dahje earenoamáš doarjaga, ja
- ovttasdoaimmat dahkan várás skuvlla buorre birasin ovdánit ja oahppat.

Oahpaheaddji galgá

- vuhtiiváldit juohke indiviida dárbbuid, eavttuid, vásáhusaid ja jurddašeami,
- nannet ohppiid dáhtu oahppat ja luohttámuša iežaset gálggaide,
- láchit saji oahppi gálggaide ieš ráhkadit ja geavahit iešgudetlágan ilbmadanvugiid,
- movttiidahttit, bagadit ja liige heivehemiid dahje earenoamáš doarjaga fállat ohppiide geain leat váttisvuodát,
- ovttasdoaimmat eará oahpaheddjiiguin barggus joksat oahppomihttomeriid, ja
- organiseret ja čađahit oahpu nu ahte oahppi
 - ovdána eavttuidis mielde ja seammás arvvosmahttojuvvo geavahit ja ovdánahttit buot gálggaidis,
 - vásiha ahte oahppu lea jierpmálaš ja ahte su máhttoovdáneapmi manná ovddas guvlui,
 - oažžu doarjaga iežas giella- ja kommunikašuvdnaovdáneapmái,
 - beassá atnit digítála neavvuid dakkár vugiin mii ovddida máhttoovdáneami,
 - suksessiivvalaččat oažžu eanet ja stuorát iešheanalaš bargguid ja eanet ovddasvástádusa ieš,
 - oažžu vejolašvuoda čiekŋudit fáttáide, bajilgova ja čanastumi, ja
 - oažžu vejolašvuoda bargat fáttaid rastá.

2.3 Ohppiid ovddasvástádus ja váikkuhus

Demokrátalaš prinsihpat namalassii beassat váikkuhit, váldit ovddasvástádusa ja oassálastit galgá fátmastit buot ohppiid. Oahppit galget beassat váikkuhit ohppui. Sii galget dađistaga movttiidahttot leat árjjalaččat mielde barggus viidasit ovdánahttit oahpu ja oažžut dieđuid gažaldagain mat gusket sidjiide.

Dieđut ja vuogit man láchái oahppit sáhttet váikkuhit galget heivehuvvot sin ahkái ja láddamii. Ohppiin galgá álo leat vejolašvuolta vuolggahit jearaldagaid mat galget giedahallot sin oahpu váikkuheami rámmaid siskkobeaide.

Mihttomearri

Skuvlla mihttomearri lea ahte juohke oahppi

- rahčamiin ja oassálastiin, eavttuidis vuodul, váldá ovddasvástádusa iežas oahppamis ja váikkuheamis buori bargobirrasii.
- atná árvvus ja vuhtiiváldá skuvlla bargiid ja eará ohppiid oassin oktasaš ovddasvástádusas skuvlla bargobirrasii,
- suksessiivvalaččat (dađistaga) váikkuha eanet iežas ohppui ja dan siskkáldas bargui skuvllas, ja
- lea ožžon máhttu demokrátalaš prinsihpaid birra ja ovdánahtta iežas gálggaid bargat demokrátalaš vugiiguin.

Njuolggadusat

Buohkat geat barget skuvllas galget

- ovddidit ohppiid gálggaid ja dáhtu váldit ovddasvástádusa ja váikkuhit sosiálalaš, kultuvrralaš ja fysalaš skuvlabirrasii.

Oahpaheaddji galgá

- vuodđun atnit ahte oahppi sáhttet ja dáhttot váldit persovnnalaš ovddasvástádusa iežaset oahppamis ja bargui skuvllas,
- leat vásttolaš ahte oahppit ožžot duohta váikkuheami bargovugiide, bargohámiide ja oahpahusa sisdollui ja bearráigeahččat ahte dat váikkuhus lassána agi ja láddama mielde,
- doaibmat ahte oahppit beroškeahččat sohka beal gulle vašvuodas besset váikkuhit seamma olu ja ožžot lihka stuorra saji oahpahasas,
- fuolahit ahte oahppit besset geahččalit iešguđetlágan bargovugiid ja bargohámiid,
- ovtas ohppiiguin plánet ja árvvoštallat oahpahusa, ja
- ráhkkanahččat ohppiid leat oasseváldin ja ovddasvástideaddjin dain vuoigatvuodain ja geaskkuin mat čuvvot demokrátalaš servodaga.

2.4 Skuvla ja ruoktu

Skuvla ja fuolaheddjiid oktasaš ovddasvástádus ohppiid skuvlavázzimis galgá buvttihit nu buriid eavttuid go vejolaš mánáide ja nuoraide ovdánit ja oahppat.

Njuolggadusat

Buohkat geat barget skuvllas galget

- ovtasbargat ohppiid fuolaheddjiiguin ovdánahttin dihte skuvlla sisdoalu ja doaimma ovtas.

Oahpaheaddji galgá

- ovttasdoaimmat ja dađistaga addit dieđuid váhnemiidda oahppi skuvladili, loaktima ja máhttoovdáneami birra, ja
- dovdat juohke oahppi persovnnalaš dili ja čájehit vuolleglašvuoda oahppi integritehtii.

2.5 Sirdin ja ovttasdoaimman

Ovdaskuvlaluohkká, astoáiggeruoktu ja skuvla galget ovttasdoaimmat oskkáldasat guhtet guimmiineaset ja maiddá ovttasdoaimmat ovdaskuvllain doarjun dihte oahppi ovdáneami ja oahppama guhkes áiggi perspektiivvas. Ovdal sirdimiid galget guoskkahuvvon skuvlahámit ja astoáiggeruoktu lonohallat máhtu, vásáhusaid ja dieđuid oahpu sisdoalu birra vai lea čanastat, jotkkolašvuolta ja progreshuvdna oahppi ovdáneamis ja oahppamis. Skuvla galgá maiddá ovttasbargat daid oahpuiguin maiguin oahppi lea joatkimin. Ovttasbargovuogit mat veahkehit oahppi ja fuolaheddjiid ráhkkanit ovdal sirdimiid galget maid gávdnot.

Njuolggadusat

Oahpaheaddji galgá

- ovttasbargguin ovdaskuvlaoahpaheddjiiguin, eará skuvlahámiid guoskkahuvvon oahpaheddjiiguin ja astoáiggeruoktu bargiiguin lonohallat máhtu, vásáhusaid ja dieđuid oahpu sisdoalu birra vai lea oktavuolta, jotkkolašvuolta ja progreshuvdna ohppiid ovdáneamis ja oahppamis,
- ovttasbargguin ovdaskuvlla bargojoavkkuin, oahpaheddjiiguin eará guoskkahuvvon skuvlahámiin ja astoáiggeruovttuin ráhkkanahhtit ohppiid ja sin fuolaheddjiid ovdal sirdimiid,
- go lea sirdimat earenoamážit áittardit ohppiid geat dárbašit liige heivehemiid dahje earenoamáš doarjaga, ja
- ávkkástallat vejolašvuodaid jotkkolaččat ovttasbargat oahpahusa hárrái ovdaskuvllas, skuvllas ja astoáiggeruovttus.

2.6 Skuvla ja biras

Oahppit galget oažžut alla dásat oahpu skuvllas. Sii galget maiddá oažžut vuodu válljet joatkevaš oahpu. Dát eaktuda ahte dat geatnegahtton skuvla ovttasdoaimma daiguin oahpuiguin maida oahppit jotket. Dat eaktuda maiddá ovttasdoaimmama lagas birrasiin muđui.

- váhnemiid sávaldagaid vuodul dađistaga addit dieđuid ohppiide ja ruovttuide oahppobohtosiid ja ovdánandárbbuid birra, ja
- árvosáni bidjamis dahkat máŋggabealat árvvoštallama oahppi máhtus daid nationála árvosátneeavttuid ektui.

2.8 Rektora ovddasvástádusat

Pedagogalaš jodiheaddjin ja oahpaheddjiid ja eará skuvlla bargiid hoavdan lea rektoris bajimuš ovddasvástádus ahte skuvlla doaibma obbalaččat deattuha daid nationála mihttomeriid. Rektora ovddasvástádus lea ahte skuvlla bohtosat čuovvuluvvojit ja árvvoštallojuvvojit daid nationála máhtu árvvoštallama eavttuid ja árvosátnegáibádusaid ektui. Rektoris lea ovddasvástádus skuvlla bohtosiin ja lea vassis rámmaid siskkobealde, earenoamáš ovddasvástádus ahte

- oahpus ja oahpahas lea ovtadássásašvuodaperspektiiva ja organiserejuvvo dainna lágiin ahte oahppit deaivvadit ja barget ovttas beroškeahtta sohka bealgullelašvuodas,
- skuvlla bargohámit ovdánahttojuvvojit dainna lágiin ahte aktiivvalaš oahppiváikkuheapmi oidjuvvo,
- skuvlla bargobiras lámhččojuvvo nu ahte buot ohppiide, vai ieža sáhttet ohcat ja ovdánahttit máhtu, addojuvvo aktiivvalaš oahpaheaddjedoarjja ja vai leat olámuttus oahpponeavvut ja eavttut geavahit oahpponeavvuid main lea buorre dássi ja eará oahpporeaiddut odđáigásaš oahppamii, earret eará skuvlagirjerájus ja digitála reaiddut,
- buot ohppiide sihkkarastojuvvo oahppobiras mii lea oadjebas ja mas lea máššu oahppat,
- oahpahusa ja ohppiidearvvašvuoda doaimmaheapmi hábmejuvvo dainna lágiin ahte oahppit ožžot láidesteami ja movtta, daid liige heivehusaid dahje dan earenoamáš doarjaga ja veahki maid sii dárbašit,
- oktavuoha ásahuvvo gaska skuvlla ja ruovttu, jus oahppis čuožžilit váttisvuodát ja čuolmmat skuvllas,
- resurssajuohku ja veahkkedoaimbajut heivejuvvojit dan árvvoštallamii oahppi ovdáneamis maid oahpaheaddjit dahket,
- seksualitehta, miehtama ja oktavuodaid máhttosuorggi ja gudnái čadnon veahkaválddi ja duolbmama máhtu gieđahallan geardduhuvvo oahpus,
- oahpahas iešguhtege fáddásurggiin ovttastahttojuvvo nu ahte oahppit ožžot vejolašvuoda ipmirdit stuorát máhttosurggiid ollislašžan,
- fáddarásttideaddji máhttosuorggit, ovdamearkka dihte biras, johtolat, ovtadássásašvuoha, konsumeanttagažaldagat ja várat duhpáhis, alkoholas ja eará gárrenmirkkuin integrerejuvvot sierra fáttáin oahpahas,

- ovttasbargovuogit ovdánahttojuvvojit gaskal ovdaskuvlaluohká, skuvlla ja astoáiggeruovttu doarjun dihte juohke oahppi mánggabealat ovdáneami ja oahppama,
- ovttasdoaiman ásahuvvo ovdaskuvllain vai ráhkadivččii eavttuid oktasá oainnuide ja luhtolaš bargui,
- ovttasbargama hámit gaskal skuvlla ja ruovttu ovdánahttojuvvojit ja ahte váhnemat ožžot dieđuid skuvlla mihttomeriid birra ja movt skuvla bargá, skuvlla ortnetnjuolggadusaid ja iešguhtege välljenmolssaeavttuid birra,
- bargit ožžot dan gelbbolašvuodaovdáneami mii gáibiduvvo vai sáhttet ámmátlaččat bargat bargguideaset ja čađat oazžut vejolašvuodaid juogadit máhtuset guhtet guimmiideasetguin ja oahppat nubbi nuppis ovdánahttin várás oahpu,
- skuvlagirjerádjosa doaimma adnojuvvo oassin oahpahusas nannen dihte ohppiid gielalaš gálggaid ja digitála gelbbolašvuoda,
- skuvlla riikkaidgaskasaš oktavuodát ovdánahttojuvvojit, ja
- skuvlla bargit oahpásmuvvet daid riikkaidgaskasaš soahpamušaiguin maid Ruotta lea geatnegahtán iežas vuhtiiváldit oahpaheamis.

Kursaplána

Sámegiella

Giella lea olbmo deháleamos reaidu jurddašit, kommuniseret ja oahppat. Giela olis olbmot ovdánahttet identitehtaset, dovddahit dovdduid ja jurdagiid ja ipmirdit movt earát dovdet ja jurddašit. Rikkis ja mánggabealat giella lea mávssolaš vai sáhtá ipmirdit ja doaibmat servodagas mas kultuvrrat, eallinoainnut, buolvvat ja gielat deaivvadit.

Sápmelaččat leat eamiálbmot ja sámegiella lea almmolaš giella Ruotas, Norggas ja Suomas. Sámegiella lea dehálaš kulturguoddi mii ovdanbuktá oktasaš vásáhusaid, árvvuid ja máhtuid ja ovttaštahtá sámiid rájiid badjel Sámis/Sábme/Sámieniádnama/Saepmie. Sámegielmáhttu ja máhttu sámi kultuvrra birra nanne iežas identitehta ja dahká vejolažžan oassálastit sihke sámi ja ruota servodagas.

Ulbmil

Sámegielfága oahpahusa ulbmil galgá leat ahte oahppit ovdánahttet máhtu sámegiela ja sámegiela birra ja sámi kultuvrra birra. Oahpahusa bokte galget oahppit oažžut vejolašvuoda ovdánahttit čállin- ja ságastangielaset, iežaset mánggagielalášvuoda, ipmárdusaset birrasis ja identitehtaset.

Oahpahus galgá movttiidahttit ohppiid hupmat, lohkat ja čállit sámegiela. Oahpahus galgá addit ohppiide vejolašvuoda lohkat, analyseret ja suokkardit čáppagirjjálaš buktagiid iešguđetge surggiin. Viidáseappot galget oahppit oažžut vejolašvuoda ovdánahttit máhtu čáppagirjjálašvuoda birra ja govaid, filmmaid ja musihka birra mat leat čadnon sámi árbevieruide ja sámi ovdanbuktinhámiide. Oahpahus galgá dasa lassin veahkehit ahte oahppit besset deaivat ja dovddiidit davvi-, julev-, bihtán-, ubmi- ja lullisámegillii hupmama hámis.

Oahpahus galgá addit ohppiide eavttuid ovdánahttit gielaláš sihkkarvuoda hupmamis ja čállimis ja luohttámuša iežaset gálggaide ovdanbuktit iešguhtege oktavuodain ja iešguhtege áigumušain. Dat mearkkaša ahte ohppiide galgá oahpahas addot vejolašvuodta ovdánahttit máhtu sátnádit iežas áigumušaid ja jurdagiid njálmmálaččat ja čálalaččat, ja maiddái dihtomielalášvuodta dan birra movt giellageavaheapmi molsašuvvá sorjavaš makkár sosiála oktavuodta ja media lea. Oahppit galget maiddái beassat ovdánahttit máhtu buohtastahttit sámegiela ja eará gielaid.

Sámegielfága oahpahusa galgá addit ohppiide vejolašvuoda ovdánahttit máhtu sámegiela birra. Giela norpmaid, huksehusa, historjjá ja ovdáneami birra. Oahpahus galgá maiddái veahkehit ohppiid ovdánahttit máhtu sámi historjjá, sámi ealáhusaid, árbevieruid ja sámi servodatstruktuvrraid birra. Dan olis ožžot oahppit eavttuid ovdánahttit iežaset kultuvrralaš identitehta.

Sámegielfága oahpahus galgá addit ohppiide eavttuid ovdánahttit

- gálggaid sátnádit ja kommuniseret njálmmálaččat ja čálalaččat, earuhit gielalaš struktuvrraid ja čuovvut gielalaš norpmaid,
- gálgga heivehit giela iešguhtege áigumušaide, vuostáiváldiide ja oktavuodaide.
- gálgga lohkat ja analyseret čáppagirjjálašvuoda buktagiid ja eará teavsttaid iešguhtege áigumušain, ja
- máhtu sosiála, historjjálaš ja kultuvrralaš dáhpáhusaid birra sámii servodagas.

Guovddáš sisdoallu

Luohkká 1–3, sámegiela vuosttašgiela rámma siskkobealde

Lohkat ja čállit

- Lohkanstrategiijat adden ja dulkon várás iešguhtege mediaid teavsttaid ja heivehan dihte lohkama teavstta hápmái ja sisdollui.
- Strategiijat čállit iešguđetlágan teavsttaid fáttáid birra mat leat oahppasat oahppái.
- Ráhkadit teavsttaid main sánit, govat ja jietna doibmet ovttas.
- Čállinnjuolggadusaid sániide mat dábálaččat gávdnojit ohppiid lahka teavsttain.
- Sámegiela alfabehta ja oktavuoha gaskal jiena ja bustáva.

Hupman, guldaleapmi ja ságastallan

- Ságastallan juohkebeaivválaš dahkamušaid ja dáhpáhusaid birra.
- Njálmmálaš ovdabuktin ja njálmmálaš muitaleapmi mii lea heivehuvvon iešguhtege vuostáiváldiide. Govat, digitála mediat ja reaiddut ja eará veahkkeneavvut mat sáhttet doarjut ovdanbuktima.
- Njálmmálaš muitalandáidu.

Teavsttat

- Muitaleaddji teavsttat ja poehtalaš teavsttat mánáide govvagirjjiid, kapihtalgirjjiid, muitalusaid ja cukcasiid hámis.
- Muitaleaddji teavsttat ja poehtalaš teavsttat mánáide iešguđetge áiggis riimmaid, sátnegollostagaide, sátnevádjasiid ja luđiid hámis.
- Fáktáteavsttat mánáide.
- Teavsttat mat gullet sámegiela árbevieruide, dahkamušaide ja kultuvrralaš ovdanbuktinhámiide.
- Movt teavsttaid sisdoalu sáhtta organiseret.

Giellageavaheapmi

- Sánit ja doahpagat ovdanbuktit dovdduid, máhtu ja oaviliid.
- Sánit ja doahpagat mat leat earenoamážat sámi birraiidda.
- Hubmon ja čállon sámegeiela ovttaláganvuodát ja erohusat.

Sámi kultuvra

- Sámiid iešguđetlágan eallinvuogit odne main lea historjá ja kulturárbi vuodđun. Sámiid oainnut lundui, jahkodagaid molsašupmái, ja eatnamiid ja čáziid árbevirolaš ávkkástallamii,
- Sámi kulturárbi iešguđetlágan hámis, ovdamearkka dihte stohkosiin, musihkas, duddjomis ja estehtalaš ovdanbuktimis.
- Báikkit gos ohppiid iežaset suopman hubmojuvvo.

Luohkká 4–6 sámegeiela vuosttašgiela rámma siskkobealde

Lohkat ja čállit

- Lohkanstrategiijat adden ja dulkon várás iešguhtege mediaid teavsttaid ja earuhan várás teavsttaid sáttasáni, sihke dakkár čielga sáttasánit ja eahpečielga sáttasánit.
- Strategiijat čállit muitaleaddji teavsttaid ja fáktateavsttaid ja heivehit daid teavsttaid huksehussii ja gielalaš dovdomearkkaide.
- Ráhkadit teavsttaid main sánit, govat ja jietna doibmet ovttas.
- Sámegeiela struktuvra cealkkaráhkadusain, riektáčállinnjuolggadusaiguin, sojahanminstariiguin ja sátneluohkáiguin.
- Sátnegirjjit ja eará veahkkeneavvut čállit ja ipmirdit sániid.

Hupman, guldaleapmi ja ságastallan

- Ságastallan iežas ja earáid vásáhusaid ja juohkebeaivválaš dahkamušaid ja dáhpáhusaid birra.
- Njálmmálaš ovdanbuktimat ja njálmmálaš muitaleapmi heivehuvvon iešguhtege vuostáiváldái. Doarjjasánit, govat, digítála mediat ja reaiddut ja eará veahkkeneavvut plánat ja čadahit njálmmálaš ovdanbuktimat.
- Njálmmálaš muitalandáidu.

Teavsttat

- Muitaleaddji teavsttat ja poehtalaš teavsttat mánáide ja nuoraide čáppagirjjálašvuoda, muitalusaid ja cukcasiid hámis.
- Muitaleaddji teavsttat ja poehtalaš teavsttat mat čuvgehit sámiid eavttuid, árbevieruid, ja sámiid kultuvrralaš ovdanbuktinhámiid.
- Fáktateavsttat mánáide ja nuoraide.
- Bagadeaddji teavsttat, ovdamearkka diht spillabagadusat ja bargočilgehusat.

- Movt teavsttaid sisdoallu organiserejuvvo.

Giellageavaheapmi

- Sánit ja doahpagat dovddahit dovdduid, máhtu ja oaiviliid.
- Sániid ja doahpágiid girjái vuohta ja árvosisdoallu.
- Sánit ja doahpagat mat leat earenoamážat sámi birra siidda.
- Hubmon ja čállon sáme giela ovttalá ganvuodát ja erohusat.

Sámi kultuvra

- Sámiid otná iešguđetlágan eallinvuogit mas lea historjá ja kulturárbi vuolggasadji. Sámiid oainnut lundui, jahkodagaid molsašupmái, ja eatnamiid ja čáziid árbevirolaš ávkkástallamii.
- Sámi kulturárbi iešguđetlágan hámis, ovdamearkka dihte musihkas, duddjomis ja gávttiin dain guovlluin gos ohppiid suopman hubmojuvvo.
- Dávvi, julev-, bihtán-, ubmi- ja lullisáme giela giellaguovllut Sámis/ Sábme/ Sámieniädname/Saepmie.

Luohkká 7–9, sáme giela vuosstašgiela rámmaid siskkobealde

Lohkat ja čállit

- Lohkanstrategiijat adden ja dulkon várás iešguhtege mediad teavsttaid. Earuhit teavsttaid ulbmila, sáddejeaddji ja oktavuoda. Earuhit eksplisihhta ja implisihhta sisdoalu teavsttas.
- Strategiijat čállit iešguđetlágan teavsttaid heivehuvvon daid
- huksemii ja gielalaš dovdomearkkaide. Ráhkadit teavsttaid main
- sánit, govat ja jietna doibmet ovttas.
- Sáme giela struktuvra sátneráhkademiin, sojahanminstariiguin,
- sátneluohkáiguin ja cealkkaosiiguin.
- Diehtoohcama ja sátnepmirdeami reaidut.

Hupman, guldaleapmi ja ságastallan

- Ságastallamat ja digaštallamat fáttáid birra mat leat oahppasat oahppái ja jurdagiid, dovdduid, oaiviliid ja áige guovdilis dáhpáhusaid birra.
- Iešguđetlágan vuogit njálmmálaččat muitalit ođđasit, čilget ja suokkardit.
- Njálmmálaš ovdanbuktimat ja muitaleamit mas giella, sisdoallu ja disposišuvdna heivehuvvo ulbmilii ja vuostáiváldái.
- Njálmmálaš muitalandáidu.
- Hubmon davvi-, julev, bihtán-, ubmi- ja lullisáme giella.

Teavsttat

- Čáppagirjjálašvuohta nuoraide. Teavsttat mat čuvgehit olbmuid eavttuid ja identitehta- ja eallingažaldagaid.
- Gielalaš dovdomearkkat, sánit ja doahpagat nuoraid čáppagirjjálašvuođas.
- Muitaleaddji teavsttat ja poehtalaš teavsttat mat leat čadnon sámi árbevieruide ja dahkamušaide.
- Govvideaddji, čilgejeaddji, bagadeaddji ja ákkasteaddji teavsttat, ovdamearkka dihte aviisaartihkkalat ja bargočilgehusat. Teavsttaid ulbmil, sisdoallu ja gielalaš mihtilmasvuođat.

Giellageavaheapmi

- Sánit ja doahpagat ovdanbuktit dovdduid, máhtu jaoaviliid.
- Sániid ja doahpágiid girjái vuohta ja árvošsisdoallu. Govvagiella ja idiomáhtalaš ovdanbuktimat.
- Sámi árbevieruid, ealáhusaid, servodatstruktuvrraid ja sámi kulturárbbi sánit ja doahpagat.
- Giellageavaheamis erohusat mat gusket ulbmili, vuostáiváldái ja oktavuhtii. Giela mearkkašupmi váikkuheami doaimmaheapmái.
- Čállon ja hubmon sáme giela ovttaláganvuođat ja erohusat

Sámi kultuvra

- Sámiid otná iešguđetlágan eallinvuogit main lea historjá ja kulturárbi vuodđun. Historjjálaš eallinvuohki ja eallinvuohki odne.
- Árbevirolaš ealáhusat ja sámi ásahusat ja organisašuvnnat. Sámediggi, dan doaibma ja funkšuvdna.
- Muhtun sámi girječállit ja sin girjjit.
- Árbevirolaš ja odđáiigásaš luodit ja eará sámi musihkka.
- Sáme giela ovdáneapmi ja boahhte áigi.
- Muhtun áige guovdilis sámi servodatjearaldagat, maid dáid buohtastahtton vástevaš eará álbmoga dahkamušaiguin.

Luohkká 1–3, sáme giela nubbingiela rámmaid siskkobeaide

Lohkat ja čállit

- Lohkanstrategiijat áddet ja dulkot teavsttaid iešguhtege mediain.
- Strategiijat čállit iešguđetlágan álkes teavsttaid govvoarjagiin.
- Čállinnjuolggadusat dábalaš sániin ohppiid lahka teavsttain.
- Sámi alfabehta ja oktavuoha gaskal jietnadeami ja bustáva.

Hupmat, guldalit ja ságastallat

- Ságastallan fáddásurggiid birra mat leat hui oahppásat oahppái, ovdamearkka dihte beroštumit, olbmot ja báikkit.
- Jearaldagat ja vástádušat, dearvvahancealkagat ja iežas birra muitaleapmi.
- Jietnadeapmi, stávvalat ja nuohtta.
- Njálmmálaš muitalandáidu.

Teavsttat

- Muitaleaddji teavsttat ja pohtalaš teavsttat mánáide govvagirjjiid, kapihtalgirjjiid, muitalusaid ja cukcasiid hámis.
- Muitaleaddji teavsttat ja pohtalaš teavsttat mánáide iešguhtege áiggis riimmaid, sátnegollosiid, sátnevádjasiid ja luođi hámis.
- Fáktáteavsttat mánáide.
- Teavsttat mat leat čadnon sámi árbevieruide, dahkamušaide ja kultuvrralaš ovdanbuktinhámiide.

Giellageavaheapmi

- Sánit ja doahpagat ovdabuktit dovdduid, máhtu ja oaiviliid.
- Sánit ja doahpagat mat leat earenoamážat sámi birrasiidda.

Sámi kultuvra

- Sámiid otná iešguđetlágan eallinvuogit main lea historjá ja kulturárbi vuodđun. Sámi oainnut lundui, jahkodagaid molsašumiide, ja eatnamiid ja čáziid árbevirolaš ávkkástallamii.
- Sámi kulturárbi iešguhtege hámis, ovdamearkka dihte stohkosat, musihkka, duodji, ja eará estehtalaš ovdanbuktimat.
- Birrasat gos ohppiid iežas suopman hubmojuvvo.

Luohkká 4–6, sámegeiela nubbingiela rámma siskkobealde

Lohkat ja čállit

- Lohkanstrategiijat ipmirdit ja dulkot iešguhtege mediaid teavsttaid ja heivehit lohka teavstta hápmái ja sisdollui.
- Strategiijat muitaleaddji teavsttaid ja fáktáteavsttaid čállimii.
- Ráhkadit teavsttaid main sánit, govat ja jietna doibmet ovttas.
- Sámegeiela struktuvra cealkkaráhkadusain, riektáčállinnjuolggadusaiguin, sojahanminstariiguin ja sátneluohkáiguin.
- Sátnegirjjit ja eará veahkkeneavvut čállimii ja sániid ipmirdeapmái.

Hupmat, guldalit ja ságastallat

- Ságastallan fáttáid birra mat leat hui oahppásat oahppái, ovdamearkka dihte árgabeaivválaš dilálašvuodát, dáhpáhusat ja doaimmat.

- Njálmmálaš ovdanbuktimat ja muitaleapmi heivehuvvon iešguhtege vuostáiváldái. Doarjjasánit, govat ja digitála mediat ja neavvut ja eará veahkkeneavvut plánet ja čadahit njálmmálaš ovdanbuktima.
- Jietnadeapmi, stávvalat ja nuohtta.
- Njálmmálaš muitalandáidu.

Teavsttat

- Muitaleaddji teavsttat ja poehtalaš teavsttat mánáide ja nuoraide čáppagirjjálašvuoda, muitalusaid ja cukcasiid hámis.
- Muitaleaddji teavsttat ja poehtalaš teavsttat mat čuvgejit sámiid eavttuid, árbevieruid ja sámi kultuvrralaš ovdanbuktinhámiid.
- Fáktáteavsttat mánáide ja nuoraide.
- Bagadeaddji teavsttat, ovdamearkka dihte spillabagadusat ja bargočilgehusat.

Giellageavaheapmi

- Sánit ja doahpagat ovdanbuktit dovdduid, máhtu ja oaiviliid.
- Sámiid ja doahpágiid girjáiivohta ja árvosisdoallu.
- Sánit ja doahpagat mat leat earenoamážat sámi birrasiidda.

Sámi kultuvra

- Sámiid otná iešguđetlágan eallinvuogit main lea historjá ja kulturárbi vuodđun. Sámi oainnut lundui, jahkodagaid molsašupmái ja eatnamiid ja čáziid árbevirolaš ávkkástallamii.
- Sámi kulturárbi iešguđetge hámis, ovdamearkka dihte musihkka, duodji ja gávttit iešguhtege guovlluin gos hupmet ohppiid suopmana.
- Davvi-, julev-, bihtán-, ubmi- ja lullisámi giellaguovllut Sámis/ Sábme/ Sámieniädname/Saepmie.

Luohkká 7–9, sámegeiela nubbingiela rámmaid siskkobealde

Lohkat ja čállit

- Lohkanstrategiijat ipmirdit ja dulkot iešguđetlágan teavsttaid iešguđetge median. Earuhit teavsttaid ulbmila, sáddejeaddji ja oktavuoda. Earuhit sisdoalu mii sáhtta leat eksplisihtalaš dahje implisihtalaš teavsttas.
- Strategiijat čállit iešguđetlágan teavsttaid heivehuvvon teavsttaid struktuvrii ja gielalaš mihtilmasvuodaide. Ráhkadit teavsttaid main sánit, govat ja jietna doibmet ovttas.
- Sámegeiela struktuvra sátneráhkademiin, sojahanminstariiguin, sátneluohkáiguin ja cealkkaosiiguin.
- Diehtoohcama ja sátnepmirdeami veahkkeneavvut.

Hupmat, guldalit ja ságastallat

- Ságastallan ja digaštallan fáttáid birra mat leat oahppásat oahppái ja jurdagiid, dovdduid ja oaiviliid ja áigequovdilis dáhpáhusaid birra.
- Iešguđetlágan vuogit geardduhit muitaleami njálmmálaččat, čilget ja smiehttat.
- Njálmmálaš ovdanbuktimat ja muitaleapmi mas giella, sisdoallu, ja disposišuvnna heivehuvvo ulbmilii ja vuostáiváldái.
- Njálmmálaš muitalandáidu.
- Hubmon davvi-, julev-, bihtán-, ubmi- ja lullisámegiella.

Teavsttat

- Čáppagirjjálašvuohta nuoraide. Teavsttat mat čuvgehit olbmuid eavttuid ja identitehta- ja eallingažaldagaid.
- Gielalaš mihtilmasvuođat, sánit ja doahpagat čáppagirjjálašvuođas nuoraide.
- Muitaleaddji teavsttat ja pohtalaš teavsttat mat leat čadnon sámi árbevieruide ja dahkamušaide.
- Válddahalli, čilgejeaddji, bagadeaddji ja ákkastalli teavsttat, ovdamearkka dihte aviisaartihkkalat ja bargočilgehusat. Teavsttaid ulbmil, sisdoallu ja gielalaš mihtilmasvuođat.

Giellageavaheapmi

- Sánit ja doahpagat ovdanbuktit dovdduid, máhtu ja oaiviliid. Sániid ja doahpágiid girjái vuohta ja árvosisdoallu.
- Sánit ja doahpagat mat leat earenoamážat sámi birrasiidda.
- Hubmon ja čállon giela ovttaláganvuođat ja erohusat.

Sámi kultuvra

- Sámiid otná iešguđetlágan eallinvuogit main lea historjá ja kulturárbi vuođđun. Historjjálaš eallinvuogit ja eallinvuogit odne.
- Árbevirolaš ealáhusat ja sámi ásahusat ja organisašuvnnat. Sámediggi, dan doaibma ja funkšuvdna.
- Muhtun sámi girječállit ja sin girjjit.
- Árbevirolaš ja odđáiigásaš luodit ja eará sámi musihkka.
- Sáme giela ovdáneapmi ja boahhte áigi.
- Muhtun áigequovdilis servodatgažaldagat sámiide, maiddá buohtastahtton vástevaš dáhpáhusaiguin eará eamiálbmogiin.

Árvosátneavttut

Sámegiela vuosstašgiela rámmaid siskkobealde Árvosáni E árvosátneavttut luohkká 6 loahpas

Oahppi ságasta oahpes fáttáid birra vugiin mii **muhtun muddui** bisuha ságastallama. Oahppi ráhkkanahttá ja čadaha maiddá njálmmálaš ovdanbuktimiid main lea álgu, sisdoallu ja loahpaheapmi mat **enaš doibmet** ja heiveha ovdanbuktima **muhtun muddui** ulbmilii ja vuostáiváldái.

Oahppi čállá iešguđetlágan teavsttaid main lea **áddehahti** sisdoallu, **enaš doaibmi** struktuvra ja **veahá** gielalaš molsašupmi. Oahppi čuovvuriectačállinnjuolggadusaid, cealkkaráhkadusnjuolggadusaid ja sátnesojaheami njuolggadusaid **muhtun muddui** sihkkarit.

Oahppi lohka iešguđetlágan teavsttaid **njuovžilit** ja čájeha **vuđolaš** lohkanáddejumi. Oahppi čoahkkáigeassá maiddá iešguđetlágan teavsttaid **muhtun muddui** sihkkarit. Oahppi buktá **álkes** jurddašeami sáttasáni birra mii boahá čielgasit ovdan iešguđetge teavsttain.

Oahppi čilge osiid sámi kulturárbbis **álkes** láhkái. Oahppi buktá **álkes** ovdamearkkaid sámi servodaga rievdamasivain ja váikkuhusain. Oahppi čilge **álkes** láhkái iešguhtege giellaguovlluid Sámis/Sábme/Sámieniädname/Saepmie.

Árvosáni D árvosátneavttut 6. luohkká loahpas

Oahppi máhtut árvvoštallojuvvojit buohkanassii leat gaskal C ja E.

Árvosáni C árvosátneavttut 6. luohkká loahpas

Oahppi ságastallá fáttáid birra vugiin mii doalaha ságastallama **oalle bures**. Oahppi ráhkkanahttá ja čadaha maiddá njálmmálaš ovdanbuktimiid main lea álgu, sisdoallu ja loahpa mat **doibmet** ja heiveha ovdanbuktimiid **oalle bures** ulbmilii ja vuostáiváldái.

Oahppi čállá iešguđetlágan teavsttaid main lea **oalle čielga** sisdoallu, **doaibmi** struktuvra ja **oalle buorre** gielalaš molsašupmi. Oahppi čuovvuriectačállinnjuolggadusaid, cealkkaráhkadusnjuolggadusaid ja sátnesojaheami njuolggadusaid **oalle** sihkkarit.

Oahppi lohka iešguhtege teavsttaid **huriin njuovžilvuodain** ja čájeha **buori** lohkanáddejumi. Oahppi čoahkkáigeassá iešguđetlágan teavsttaid **oalle** sihkkarit. Oahppi buktá maiddá **ovdánahtton** jurddašeami sáttasáni birra mii boahá čielgasit ovdan iešguhtege teavsttain.

Oahppi čilge osiid sámi kulturárbbis **ovdánahtton** láhkái. Oahppi buktá **ovdánahtton** ovdamearkkaid sivaide ja váikkuhusaide sámi servodaga rievdamiin. Oahppi čilge maddái **oalle dárkilit** iešguhtege giellaguovlluid Sámis/Sábme/Sámieniädname/Saepmie.

Árvosáni B árvosátneavttut 6.luohkká loahpas

Oahppi máhtut árvvoštallojuvvojit buohkanassii leat gaskal A ja C.

Árvosáni A i árvosátneeavttut 6.luohkká loahpas

Oahppi ságastallá fáttáid birra vugiin mii bisuha ságastallama **buress**. Oahppi ráhkkanahttá ja čađaha maiddá nǵálmálaš ovdanbuktimiid main lea **buress doaimmi** álgu, sisdoallu ja loahpahepmi ja ovdanbuktimat leat **buress** heivehuvvon ulbmilii ja vuostáiváldái.

Oahppi čállá iešguđetlágan teavsttaid main lea **čielga** sisdoallu, struktuvrra mii **doaimmá buress** ja **buorre** gielalaš molsašupmi. Oahppi čuovvuriectačállinnjuolggadusaid, cealkkaráhkadusnjuolggadusaid ja sátnesojaheami njuolggadusaid **hui** sihkkarit

Oahppi lohká iešguhtege teavsttaid **hui buriin njuovžilvuodain** ja čájeha **hui buori** lohkanádejumii. Oahppi čeahkkáigeassá maiddá **sihkkarit** iešguđetlágan teavsttaid. Oahppi buktá maiddá **buress ovdánahtton** jurddašeami sáttasáni birra mii čielgasit bohtá ovdan iešguhtege teavsttain.

Oahppi čilge osiid sámi kulturárbbis **buress ovdánahtton** lági mielde. Oahppi addá **buress ovdánahtton** ovdamearkkaid sivaide ja váikkuhusaide sámi servodaga rievdamiin. Oahppi čilge maiddá **dárkilit** iešguhtege giellaguovlluid Sámis/Sábme/Sámieniádneme/ Saepmie.

Árvosáni E árvosátneeavttut 9. luohkká loahpas

Oahppi ságastallá ja digaštallá fáttáid dan láhkái mii **muhtun muddui** viiduda ságastallamiid ja digaštallamiid. Oahppi ovdanbuktá oaviviid ja main leat **muhtun muddui** vuđolaš ákkat. Oahppi ráhkkanahttá ja čađaha maiddá nǵálmálaš ovdabuktimiid **eanáš doaimmi** struktuvrrain ja sisdoaluin ja heiveha daid **muhtun muddui** ulbmilii, vuostáiváldái ja oktavuhtii.

Oahppi čállá iešguđetlágan teavsttaid ja teavsttain lea **muhtun muddui** gielalaš molsašupmi. Teavsttain lea maid **eanáš doaimmi** struktuvra ja sisdoallu ja teavsttat leat heivehuvvon **muhtun muddui** teakstašládjii, ulbmilii, vuostáiváldái ja oktavuhtii. Oahppi čuovvu riehtačállima vuodđonjuolggadusaid **muhtun muddui** sihkkarit.

Oahppi lohká iešguđetlágan teavsttaid **njuovžilit** ja čájeha **vuđolaš** lohkanipmárdusa. Oahppi čeahkkáigeassá maiddá iešguđetlágan teavsttaid **muhtun muddui** sihkkarit ja buktá **álkes** jurddašeami sáttasáni birra iešguđetlágan teavsttain.

Oahppi čilge osiid sámi kulturárbbis **álkes** láhkái ja buktá **álkes** ovdamearkkaid árbevirolaš ja ođđaaigásaš sámi musihkas ja girjjálašvuodas. Oahppi buktá **álkes** jurddašeami sivaide ja jáhkehahti váikkuhusaid birra áigegeovdilis sámi servodatgažaldagain. Oahppi čilge maiddá **álkes** láhkái sámegea ovdáneami ja erohusaid hubmojuvvon suopmaniin.

Árvosáni D árvosátneeavttut 9. luohkkáloahpas

Oahppi máhttu árvvoštallojuvvo buohkanassii leat gaskal C ja E.

Árvosáni C árvosátneeavttut 9. luohkká loahpas 9

Oahppi ságastallá ja digaštallá iešguđetlágan fáttáid birra dainna lágiin ahte ságastallan ja digaštallamat ovdánit **oalle bures**. Oahppi ovdanbuktá oaviliid **oalle bures** vuodđuduvvon ákkaiguin. Oahppi ráhkkanahttá ja čadaha njálmmálaš ovdanbuktiid main lea struktuvra ja sisdoallu mat **doibmet** ja heiveha daid ovdanbuktimiid **oalle bures** ulbmilii, vuostáiváldái ja oktavuhtii.

Oahppi čállá iešguđetlágan teavsttaid main lea **oalle buorre** gielalaš molsašupmi, ja struktuvra ja sisdoallu mat **doibmet oalle bures** ja heiveha daid **oalle bures** teakstašládji, ulbmilii ja oktavuhtii. Oahppi čuovvu riektáčállima vuodđonjuolggadusaid **oalle** sihkkarit.

Oahppi lohka iešguđetlágan teavsttaid **huriin njuovžilvuodain** ja čájeha **buori** lohkanipmárdusa. Oahppi čeahkkáigeassá maiddá iešguđetlágan teavsttaid **huriin sihkarvuodain** ja buktá **ovdánahtton** jurddašeami sáttasáni birra iešguđetlágan teavsttain.

Oahppi čilge osiid sámi kulturárbbis **ovdánahtton** lági mielde ja addá **ovdánahtton** ovdamearkkaid árbevirolaš ja odđaaigásaš musihkas ja girjjálašvuodas. Oahppi buktá **ovdánahtton** jurddašeami sivaid ja jáhkehahtti váikkuhusaid birra áigequovdilis sámi servodatgažaldagain. Oahppi čilge dasa lassin **oalle dárkilit** sáme giela ovdáneami birra ja erohusaid hubmojuvvon suopmaniin.

Árvosáni B árvosátneeavttut 9. luohkká loahpas

Oahppi máhttu árvoštallojuvvo buohkanassii leat gaskal A ja C.

Árvosáni A árvosátneeavttut 9. luohkkáloahpas

Oahppi ságastallá ja digaštallá iešguđetlágan fáttáid dakkár vugiin mii ovddida ságastallamiid ja digaštallamiid **bures**. Oahppi ovdanbuktá oaviliid **bures** nannejuvvon ákkaiguin. Oahppi ráhkkanahttá ja čadaha maiddá njálmmálaš ovdanbuktimiid main lea struktuvra ja sisdoallu mat **doibmet hui bures** ja heiveha daid ovdanbuktimiid **bures** ulbmilii, vuostáiváldái ja oktavuhtii.

Oahppi čállá iešguđetlágan teavsttaid main lea **buorre** gielalaš molsašupmi, ja teavsttain lea struktuvra ja sisdoallu mat **doibmet hui bures** ja heiveha daid **bures** teakstašládji, áigumuššii, vuostáiváldái ja oktavuhtii. Oahppi čuovvu riektáčállima vuodđonjuolggadusaid **sihkkarit**.

Oahppi lohka teavsttaid **hui njuovžilit** ja čájeha **hirbmat buori** lohkanáddejumi. Dasa lassin čeahkkáigeassá oahppi iešguhtege teavsttaid **hui buori** sihkarvuodain ja buktá **hui bures** ovdánahtton jurddašeami sáttasáni birra iešguhtege teavsttain.

Oahppi čilge osiid sámi kulturárbbis **bures ovdánahtton** láhkái ja addá **hui bures ovdánahtton** ovdamearkkaid árbevirolaš ja odđaaigásaš musihkas ja girjjálašvuodas. Oahppi buktá **hui bures ovdánahtton** jurddašeami sivaid ja jáhkehahtti váikkuhusaid birra áigequovdilis sámi servodatgažaldagain. Oahppi čilge maiddá **dárkilit** sáme giela ovdáneami ja hubmon sáme gielaid erohusaid.

Sámegiela nubbingiela rámma siskkobealde

Árvosáni E árvosátneeavttut 6. luohkká loahpas

Oahppi ságastallá ja digaštallá iešguđetlágan fáttaid dakkár vugiin mii **muhtun muddui** doalaha ságastallama. Oahppi ráhkkanahttá ja čađaha njálmmálaš ovdanbuktimiid main lea **enaš doaibmi** álgu, sisdoallu ja loahppa ja heiveha daid ovdanbuktimiid **muhtun muddui** ulbmilii ja vuostáiváldái.

Oahppi čállá iešguđetlágan álkes teavsttaid main lea **áddehahtti** sisdoallu, **enaš doaibmi** struktuvra ja **muhtun muddui** gielalaš molsašupmi. Oahppi čuovvuriectačállinnjuolggadusaid, cealkkaráhkadusnjuolggadusaid ja sátnesojaheami vuodđonjuolggadusaid **oalle** sihkkarit.

Oahppi lohká iešguhtege teavsttaid **njuovžilit** ja čájeha **vuđolaš** lohkanipmárdusa. Dasa lassin čoahkkáigeassá oahppi iešguđetlágan teavsttaid **oalle** sihkkarit. Oahppis leat maiddá **álkes** jurddašeapmi sáttasániid birra mat čielgasit bohtet ovdan iešguđetlágan teavsttain.

Oahppi čilge osiid sámi kulturárbbis **álkes** láhkái. Oahppi addá **álkes** ovdamearkkaid sivain ja váikkuhusain sámi servodaga rievdamiin. Dasa lassin čilge oahppi **álkes** láhkai iešguhtege giellaguovlluid Sámis/Sábme/Sámieniädname/Saepmie.

Árvosáni D árvosátneeavttut 6. luohkká loahpas

Oahppi máhttu árvoštallo buohkanassii leat gaskal C ja E.

Árvosáni C árvosátneeavttut 6. luohkká loahpas

Oahppi ságastallá oahpes fáttaid birra dakkár vugiin mii doalaha ságastallama **oalle bures**. Oahppi ráhkkanahttá ja čađaha njálmmálaš ovdanbuktimiid álgguin, sisdoaluin ja loahpain mat **doibmet** ja heiveha daid **oalle bures** ulbmilii ja vuostáiváldái.

Oahppi čállá iešguđetlágan álkes teavsttaid main lea **oalle čielga** sisdoallu, **doaibmi** struktuvra ja **muhtun muddui** gielalaš molsašupmi. Oahppi čuovvu riehtačállinnjuolggadusaid, cealkkaráhkadusnjuolggadusaid ja sátnesojaheami vuodđonjuolggadusaid **oalle** sihkkarit.

Oahppi lohká iešguhtege teavsttaid **njuovžilit** ja čájeha **buori** lohkanipmárdusa. Dasa lassin čoahkkáigeassá oahppi iešguđetlágan teavsttaid **oalle** sihkkarit. Oahppis leat maiddá **ovdánahtti** jurddašeapmi sáttasániid birra mat čielgasit bohtet ovdan iešguđetlágan teavsttain.

Oahppi čilge osiid sámi kulturárbbis **ovdánahtton** láhkái. Oahppi buktá **bures ovdanan** jurddašeami sámi servodaga rievdamiid sivaidda ja váikkuhusaid birra. Oahppi čilge dasa lassin **oalle dárkilis** láhkái iešguhtege giellaguovlluid Sámis/Sábme/Sámieniädname/Saepmie.

Árvosáni B árvosátneeavttu 6. luohkká loahpas

Oahppi máhttu árvoštallojuvvo buohkanassii leat gaskal A ja C.

Árvosáni A árvosátneavttut 6. luohkká loahpas

Oahppi ságastallá ja digaštallá iešguđetlágan fáttaid dakkár vugiin mii doalaha ságastallama **hui bures**. Oahppi ráhkkanahttá ja čadaha njálmálaš ovdanbuktimiid main lea álgu ja sisdoallu ja loahppa mat **doibmet hui bures** ja mat leat **bures** heivehuvvon ulbmilii javuostáiváldái.

Oahppi čállá iešguđetlágan álkes teavsttaid main lea **čielga** sisdoallu, **bures doaibmi** struktuvra ja **muhtun muddui** molsašuddi giella. Oahppi čuovvuriektačállinnjuolggadusaid, cealkkaráhkadusnjuolggadusaid ja sátnesojaheami njuolggadusaid **huriin** sihkkarvuodain

Oahppi lohka iešguhtege teavsttaid **hui njuovžilit** ja čájeha **hui buori** lohkanáddejumi. Oahppi čoahkkáigeassá maiddá iešguđetlágan teavsttaid **huriin** sihkkarvuodain. Oahppi buktá maiddá **hui bures ovdánahtton** jurddašeami sáttasáni birra mii čielgasit boahá ovdan iešguhtege teavsttain.

Oahppi čilge osiid sámi kulturárbbis **hui bures ovdánahtton** lági mielde. Oahppi buktá **bures ovdánahtton** ovdamearkkaid sivaide ja váikkhusaide sámi servodaga rievdamiidda. Oahppi čilge maiddá **dárkilit** iešguhtege giellaguovlluid Sámis/Sábme/Sámieniädname/ Saepmie.

Árvosáni E árvosátneavttut 9. luohkká loahpas

Oahppi ságastallá ja digaštallá iešguđetlágan fáttaid dan láhkái mii **muhtun muddui** ovddida ságastallamiid ja digaštallamiid. Oahppi ovdanbuktá oaiviliid **muhtun muddui** vuđolaš ákkaiguin. Oahppi ráhkkanahttá ja čadaha maiddá njálmálaš ovdabuktimiid main lea **enaš doaibmi** struktuvra ja sisdoallu ja mat leat **muhtun muddui** heivehuvvon ulbmilii, vuostáiváldái ja oktavuhtii.

Oahppi čállá iešguđetlágan teavsttaid main lea **muhtun muddui** gielalaš molsašupmi, **enaš doaibmi** struktuvra ja sisdoallu ja teavsttat leat heivehuvvon **muhtun muddui** ulbmilii, vuostáiváldái ja oktavuhtii. Oahppi čuovvu riektačállima vuoddonjuolggadusaid **oalle** sihkkarit.

Oahppi lohka iešguhtege teavsttaid **njuovžilit** ja čájeha **vuđolaš** lohkanipmárdusa. Dasa lassin čoahkkáigeassá oahppi iešguđetlágan teavsttaid **muhtun muddui** sihkkarit ja buktá **álkes** jurddašeami sáttasáni birra iešguđetlágan teavsttain.

Oahppi čilge osiid sámi kulturárbbis **álkes** lági mielde ja buktá **álkes** ovdamearkkaid árbevirolaš ja ođđaígasaš sámi musihkas ja girjjálašvuodas. Oahppis leat **álkes** čilgehusat sivaide ja jáhkehahti váikkhusaide áigequovdilis sámi servodatgažaldagain. Oahppi čilge maiddá **álkes** lági mielde sámegeiela ovdáneami ja hubmon sámegeielaid erohusaid.

Árvosáni D árvosátneavttut 9. loahpas

Oahppi máhttu árvoštallojuvvo buohkanassii leat gaskal C ja E.

Árvosáni C árvosátneeavttut 9. luohkká loahpas

Oahppi ságastallá ja digaštallá iešguđetlágan fáttáid dan láhkái ahte ságastallamat ja digaštallamat ovdánit **oalle bures**. Oahppi ovdanbuktá oaiviliid **oalle bures** vuodustuvvon ákkaiguin. Oahppi ráhkkanahttá ja čađaha maiddái njálmmálaš ovdabuktimiid main lea **doaibmi** struktuvra ja sisdoallu ja heiveha daid ovdanbuktimiid **oalle bures** ulbmili, vuostáiváldái ja oktavuhtii.

Oahppi čállá iešguđetlágan teavsttaid main lea **oalle buorre** gielalaš molsašupmi, **doaibmi** struktuvra ja sisdoallu ja teavsttat leat heivehuvvon daid **oalle bures** teakstašládji, ulbmili, vuostáiváldái ja oktavuhtii. Oahppi čuovvu riehtačállima vuodđonjuolggadusaid **oalle** sihkkarit.

Oahppi lohka iešguđetlágan teavsttaid **huriin njuovžilvuodain** ja čájeha **buori** lohkanipmárdusa. Dasa lassin čoačkáiigeassá oahppi **huriin** sihkkarvuodain iešguđetlágan teavsttaid ja buktá **ovdánahtton** jurddašeami sáttasáni birra iešguđetlágan teavsttain.

Oahppi čilge osiid sámi kulturárbbis **ovdánahtton** lági mielde ja buktá **ovdánahtton** ovdamearkkaid árbevirolaš ja odđaaigásaš sámi musihkas ja girjjálašvuodas. Oahppis lea **ovdánahtton** jurddašeapmi sivaid ja jáhkehahti váikkuhusaid birra áigeovuodilis sámi servodatgažaldagain. Oahppi čilge maiddái **oalle dárkilit** sáme giela ovdáneami ja hubmon sáme gielaid erohusaid.

Árvosáni B árvosátneeavttut 9. luohkká loahpas

Oahppi máhttu árvoštallojuvvo leat gaskal A ja C.

Árvosáni A árvosátneeavttut 9. luohkká loahpas

Oahppi ságastallá ja digaštallá iešguđetlágan fáttáid dan láhkái ahte ságastallamat ja digaštallamat ovdánit **bures**. Oahppi ovdanbuktá oaiviliid **hui bures** vuodustuvvon ákkaiguin. Oahppi ráhkkanahttá ja čađaha maiddái njálmmálaš ovdabuktimiid main struktuvra ja sisdoallu **doibmet hui bures**, ja oahppi heiveha daid ovdanbuktimiid **bures** ulbmili, vuostáiváldái ja oktavuhtii.

Oahppi čállá iešguđetlágan teavsttaid main lea **buorre** gielalaš molsašupmi, struktuvra ja sisdoallu mat **doibmet hui bures**, ja teavsttat leat **bures** heivehuvvon teakstašládji, ulbmili, vuostáiváldái ja oktavuhtii. Oahppi čuovvu riehtačállima njuolggadusaid **huriin** sihkarvuodain.

Oahppi lohka iešguđetge teavsttaid **hirkmat njuovžilit** ja čájeha **hirkmat buori** lohkanipmárdusa. Oahppi čoačkáiigeassá iešguđetlágan teavsttaid **hui huriin** sihkarvuodain ja ovdanbuktá **hui bures ovdánahtton** jurddašeami sáttasáni birra iešguđetge teavsttain.

Oahppi čilge osiid sámi kulturárbbis **hui bures ovdánahtton** lági mielde ja buktá **hui bures ovdánahtton** ovdamearkkaid árbevirolaš ja odđaaigásaš sámi musihkas ja girjjálašvuodas. Oahppis lea **hui bures ovdánahtton** jurddašeapmi sivaid ja jáhkehahti váikkuhusaid birra áigeovuodilis sámi servodatgažaldagain.

Oahppi čilge maddái **dárkilit** sámegeiela ovdáneami ja hubmon suopmaniid erohusaid.

Skolverket, www.skolverket.se

Skolverket

www.skolverket.se